

Asiakirjan ovat allekirjoittaneet

Nimi	Tunnistautuminen	Aika
Hilpi Leila-Riitta Tanska	Telia Tunnistus	31.01.2025 09:38:50 UTC+02:00
KAROLIINA ANNIKKI VIERJOKI-VÄÄTÄINEN	Telia Tunnistus	03.02.2025 09:37:08 UTC+02:00

Tämä dokumentti on sähköisesti allekirjoitettu

Sisällys: - Kansilehti (1 sivu)
- Alkuperäinen dokumentti (5 sivua)

Kansilehden sivu 1/1

Muistio

1/ 2025

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjausryhmä

Aika: Tiistai 28.1.2025 klo 17-18.50

Paikka: Kaupungintalo, kokoustila Haapa

Läsnä:

Karoliina Vierjoki-Väätäinen, puheenjohtaja
Satu Parttimaa, varapuheenjohtaja
Marjatta Hyttinen
Satu Paananen
Marja Ruokonen
Mika Nummenpalo

Hilpi Tanska, hyvinvointikoordinaattori, valmistelija ja sihteeri
Marina Mgvdeladze, maahanmuuttokoordinaattori
Satu-Maarit Hilden, ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön koordinaattori
Jore Lunden, nuorisovaltuusto

1. Kokouksen avaus ja läsnäolijoiden toteaminen

Esitys: Puheenjohtaja avaa kokouksen ja todetaan läsnäolijat. Pöytäkirja allekirjoitetaan sähköisesti puheenjohtajan ja sihteerin toimesta.

Päätös: Hyväksyttiin.

2. Kokouksen työjärjestyksen hyväksyminen

Hyvinvointikoordinaattori ja ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön koordinaattori ovat valmistelleet esityslistan.

Esitys: Kokoukseen kutsutuille ennakoon toimitettu esityslista hyväksytään kokouksen työjärjestykseksi.

Päätös: Hyväksyttiin.

3. Ostokokeet Salon kaupungissa – ehkäisevän päihdetyön tärkeys

Valmistelija: Satu-Maarit Hilden

Ostokokeet ovat merkittävä osa kaupungin ehkäisevää päihdetyötä. Ehkäisevä päihdetyö on lakisääteistä toimintaa kaikissa Suomen kunnissa. Ostokokeiden tarkoituksena on torjua alkoholi- ja nikotiinituotteiden väärinkäyttöä rajoittamalla niiden saatavuutta alaikäisille. Ostokokeet eivät ole vain valvontakeino, vaan myös työkalu, joka tukee kaupan alan vastuullisuutta ja kehittää ikärajavalonnan toimivuutta.

Ostokokeella tarkoitetaan tilannetta, jossa nuorelta näyttävä täysi-ikäinen henkilö yrittää ostaa alkoholi- tai nikotiinituotteita ilman henkilöllisyystodistusta. Ostajan tulee olla täysi-ikäinen, mutta hänen ulkonäkönsä viestii nuoruudesta. Mikäli henkilöllisyyttä ei pyydetä todistettavaksi, se kertoo puutteista myyntipaikan ikärajavalonnassa.

Ostokokeiden toteutus perustuu kauppojen omiin ohjeistuksiin, jotka edellyttävät, että alle 30-vuotiaalta näyttäviltä ostajilta tarkistetaan ikä, mikä varmistaa, ettei alkoholia tai nikotiinia myydä

alaikäisille. Ostokokeilla ei pyritä syyllistämään yksittäisiä myyjiä, vaan ne tarjoavat vähittäiskaupoille arvokasta tietoa omavalvonnan tasosta ja kehittämistarpeista.

Salon kaupunki toteutti ostokokeet yhteistyössä Salon seudun ammattiopiston lähihoitajaopiskelijoiden kanssa. Kuusi nuorelta näyttävää 18-vuotiasta opiskelijaa suoritti 54 koeostoa kolmessa päivässä eri myyntipaikoissa, kuten marketeissa, hypermarketeissa, Alkoissa, erikoiskaupoissa ja R-kioskeilla. Kussakin myymälässä käytiin kolme kertaa.

Henkilöllisyyspaperit pyydettiin näyttämään nyt suoritetussa ostokokeessa 89 %:ssa kaikista ostokerroista.

Koeostajat saivat kattavan perehdytyksen tehtävänsä, ja he toimivat aina pareittain. Ostokokeita seurasi taustalla Salon kaupungin ehkäisevän päihdetyön koordinaattori, joka vastasi myös tulosten koostamisesta. Ostotilanteet dokumentoitiin seurantalomakkeilla ja opiskelijat sitoutuivat vaihtolovelvollisuuteen.

Etukäteen ostokokeista tiedotettiin Varsinais-Suomen Pakka-toiminnan tarjontatyöryhmässä, joka koostuu muun muassa V-S:n kaupunkien ehkäisevän päihdetyön asiantuntijoista, vähittäiskauppojen ja ravintoloiden edustajista sekä aluehallintoviraston ja Alkon edustajista. Tarkkaa ajankohtaa ei kuitenkaan paljastettu, jotta kokeet heijastaisivat todellisia myyntitilanteita.

Ostokokeiden tulokset toimitettiin jokaiselle osallistuneelle myyntipaikalle. Myyntipaikat, joissa ikärajavaltvonta toimi moitteettomasti kaikissa ostotilanteissa, palkittiin Diplomi-sertifikaatilla. Lisäksi opiskelijoille annettiin todistus osallistumisesta ja heidän panostaan kiitettiin pienellä huomionosoituksella.

Ostokokeiden tulokset ovat arvokas työkalu, joka auttaa vähittäiskauppoja kehittämään vastuullisuuttaan. Kaupan ala on jo pitkään panostanut ikärajavaltvontaan muun muassa ikärajavaltvontakoulutusten ja THL:n "Skarppina kassalla" -vastuullisuuskoulutuspaketin avulla.

Ostokokeet eivät ole vain valvontaa, vaan ne tukevat yhteiskunnan laajempaa tavoitetta suojella nuorten terveyttä. Nikotiini- ja alkoholitottumusten muodostuminen nuoruudessa voi aiheuttaa pitkäaikaisia haittoja, joten ennaltaehkäisy on ensisijaisen tärkeää. Ostokokeet ovat konkreettinen keino varmistaa, että ikärajavaltvonta toimii ja ehkäisevä päihdetyö onnistuu. Ostokokeita tehdään jatkossa vuosittain.

Salon kaupungin ostokokeista saadut positiiviset kokemukset osoittavat, että yhteistyö oppilaitosten, viranomaisten ja vähittäiskaupan kanssa voi tuottaa merkittäviä tuloksia. Tämä työ ei pelkästään edistä vastuullisuutta, vaan myös vahvistaa paikallista hyvinvointia ja turvallisuutta.

Esitys: Satu-Maarit kertoo ostokokeista ja ohjausryhmä käy tarvittavan keskustelun aiheesta.

Satu kertoi, että ostokokeet on toteutettu osana THL:n koordinoimaa Pakka-toimintamallia. Työn tavoitteena on ehkäistä nuorten alkoholi- ja nikotiinituotteiden käyttöä ja päihteiden tarjontaa nuorille. Esim. kouluterveyskyselyjen perusteella on todettu, että Salossa on valtakunnan keskiarvoon verrattuna helpompaa saada hankittua alkoholia alaikäisenä. Ostokokeista on saatu hyvää palautetta kauppialta ja kauppaketjuilta ja myös hyvinvointialueelta. Myös kaupungin hyvinvointiblogissa on juttu aiheesta, jonka lopussa on yhteenveto kokeiden tuloksista. Blogi on luettavissa: <https://salo.fi/blogi/ostokokeet-salon-kaupungissa-ehkaisevan-paihde-tyon-tarkeys/>

Salon tulokset ovat olleet erittäin hyvät verrattuna esim. joihinkin muihin Varhan alueen kuntiin. Keskustelussa pohdittiin mitä merkitystä ostajien sukupuolella on, jos on, ja todettiin, että joka puolella Saloa tilanne ei välttämättä ole yhtä hyvä kuin ostokokeiden tuloksessa oli.

Päätös: Merkittiin tiedoksi.

4. Mielen terveyden edistämisen kyvykkyyden, osaamisen ja yhteistoimijuuden vahvistaminen -tutkimushanke 2023–2024

Valmistelija: Satu-Maarit Hilden

Salon kaupunki osallistui vuosina 2023–2024 osana kuuden varsinaissuomalaisen kunnan ryhmää Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL), Jyväskylän yliopiston, Tampereen ammattikorkeakoulun ja Varsinais-Suomen hyvinvointialueen (Varhan) järjestämään tutkimushankkeeseen, jonka tavoitteena oli mielen terveyden edistämisen kehittäminen kuntatasolla. Hanke keskittyi kyvykkyyden, osaamisen ja yhteistoimijuuden vahvistamiseen.

Työskentely aloitettiin keväällä 2023 kahdella työpajalla, joissa määriteltiin hankkeessa käytettävät käsitteet. Syksyllä 2023 Salossa muodostettiin ydinryhmä, joka koostui kuudesta kaupungin eri palveluissa ja Salon Mieli ry:ssä työskentelevästä asiantuntijasta. Ryhmä arvioi mielen terveyden edistämisen nykytilaa kaupungin palveluissa MIELI Suomen mielen terveys ry:n aiemmassa Hyvän mielen kunta-hankkeessa kehitetyn arviointilomakkeen avulla. Arviointilomaketta muokattiin ja kehitettiin edelleen tässä hankkeessa. Salon oman ryhmän tekemä arvio laati pohjaa tulevalle suunnittelutyölle.

Hankkeen aikana kunnat saivat tukea niin tutkimusryhmältä kuin vertaistapaamisista muiden kuntien kanssa. Tämän työn pohjalta Salossa perustettiin vuoden 2024 alussa ehkäisevän päihdetyön ja mielen terveyden edistämisen yhteistyöryhmä (MAU-työryhmä). Ryhmässä on edustajia kaupungin toimijoista, järjestöistä, seurakunnasta ja poliisista. Yhteistyöryhmän alaisuudessa toimivat pienemmät työryhmät ("työrukkaset") ryhtyivät työstämään konkreettista mielen terveyden edistämisen suunnitelmaa vuosille 2024–2025.

Hankkeen lopputuotteena THL julkaisi "Tiedä ja toimi -kortin" sekä hankkeen aikana saatujen kokemusten perusteella parannetun arviointilomakkeen, joka auttaa kuntia luomaan tilannekuvan mielen terveyden edistämisestä. Hankkeen viralliset, vertaisarvioidut julkaisut ovat tulossa tammikuussa 2025.

Lisätietoja hankkeen tuloksista löytyy osoitteesta: <https://www.julkari.fi/handle/10024/150001>

Hankkeen loppuseminaari pidettiin Turussa 27.11.2024. Loppuseminaarin esitysten diat ovat esityslistan liitteenä.

Esitys: Satu-Maarit ja Hilpi kertovat hanketyöstä sekä sen vaikutuksesta Salon mielen terveyden edistämistyöhön jatkossa.

Salon kaupunki lähti mukaan hanketyöhön, koska Salossa oli halukkuutta edistää mielen hyvinvointityötä ja koska oli tiedossa, että kaupunkiin voidaan hyvinvointialueuudistuksen jälkeen rekrytoida työntekijä kehittämään ehkäisevää päihdetyötä ja mielen hyvinvointityötä. Satu esitteli hanketyössä kehitettyä arviointilomaketta, jonka osalta tavoitteena on, että lomake otettaisiin käyttöön kaikissa kunnissa. Salon työryhmä halusi lähteä kehittämään asia kerrallaan kaikkia asioita, joissa arvioinnin perusteella oli kehitettävää eli tilanne ei ollut vielä hyvä. Näitä asioita on kirjattu myös vuosille 2024–2025 kaupunginhallituksessa hyväksytyyn mielen terveyden edistämisen suunnitelmaan. Turussa marraskuun lopussa pidetyssä loppuseminaarissa todettiin, että hankkeen pilottikunnissa, kuten Salossa, on tehty merkittävää työtä, josta muut kunnat voivat saada hyviä toimintamalleja omalle kehittämistoiminnalleen tai mielen hyvinvointityön aloittamiselle kunnassa.

Keskusteltiin, että ehkäisevän päihde- ja mielen terveystyön yhteistyöryhmän muistiot olisi hyvä saada myös ohjausryhmään tiedoksi. Sovittiin, että viimeisin muistio voidaan toimittaa sähköpostitse ohjausryhmän jäsenille.

Satu kertoi, että myös kaupungin verkkosivuilla on hyvinvointi- ja osallisuussivusto, jossa on tietoa esim. mielenhyvinvoinnin edistämiseen liittyen. Sivustolle pääsee pääsivun www.salo.fi yläpalkista "Hyvinvointi ja osallisuus".

Keskusteltiin viestinnän merkityksestä sekä siitä, että hyte-työstä on tärkeää viestiä kaupungin eri kanavissa ja että erilaisia nostoja ajankohtaisista asioista voi tehdä esim. kaupungin somekanaviin. Tietoa ajankohtaisista ilmiöistä tarvitaan paljon ja myös nuoria ja nuorten vanhempia tulisi tavoittaa. Keskusteltiin mielen hyvinvointityön tärkeydestä myös kaupungin toimiessa työnantajana. Kaupungilla ei ole aina mahdollisuutta järjestää osa-aikaista työtä tai työtä osatyökykyisille, vaikkakin usein erilaisia työjärjestelyjä voidaan tarvittaessa tehdä.

Päätös: Merkittiin tiedoksi.

5. Varsinais-Suomen hyvinvointialueen vuosien 2026-2029 hyvinvointisuunnitelman valmistelu

Varha on aloittanut vuosien 2026-2029 hyvinvointisuunnitelman valmistelun. Aluevaltuusto on järjestänyt 28.11 Varhan aluevaltuuston ja kuntien johdolle hyte-seminaarin 28.11. ja alueelliset hyte-neuvottelut 11.12. Tilaisuuksissa pidettiin useita asiantuntijapuheenvuoroja sekä keskusteltiin.

Varha valmistelee hyvinvointisuunnitelman koko väestölle ja lisäksi lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman sekä ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelman. Kaupungin tulee omassa suunnittelussaan huomioida Varhan valitsemat painopisteet ja toteamat huolenaiheet eri väestöryhmien osalta.

Hyvinvointikoordinaattori esittelee Varhan suunnitelmien lähtökohtia ohjausryhmälle.

Varha järjestää suunnitelmiin liittyen kuntatyöpajat alueittain maaliskuussa. Salon kanssa samaan tilaisuuteen kutsutaan Someron, Kemiönsaaren ja Paraisten edustajat. Kunnan hyvinvointisuunnitelman valmistelussa mukana olevien keskeisten toimijoiden on mahdollisuus osallistua työpajatyöskentelyyn.

Esitys: Ohjausryhmä käy keskustelun Varhan suunnitelmien keskeisistä aiheista ja niiden linkittymisestä Salon hyvinvointisuunnitteluun.

Keskustelun pohjaksi käytiin läpi 11.12. neuvottelujen materiaaleja, jotka ohjausryhmälle oli toimitettu ja jotka liitetään pöytäkirjaan. Todettiin, että esim. tilapäisessä suojelussa olevien maahanmuuttajien osalta huoli-ilmoitusten määrä on kasvanut merkittävästi. Syynä voi olla esim. asunnottomuus, jos vastaanottokeskuksesta pois lähtevälle ei löydy asuntoa. Monilla on myös useita samanaikaisia syitä huoli-ilmoituksen tekemiselle. Myös ikääntyneiden huoli-ilmoitukset ovat lisääntyneet selvästi. Ikääntyneiden osalta huolena on myös lisääntynyt alkoholin käyttö ja yksinäisyys, josta kärsivät myös nuoret aikuiset. Ikääntyessä vasta n. 85- vuotiaana koettu yksinäisyys on suurempaa kuin nuorilla aikuisilla. Nuorten ylipaino ja entistä nuorempien painon kehitys on myös huolestuttavaa. Kouluterveyskyselyn 2025 tulokset julkaistaan syyskuussa.

Keskustelua käytiin Varhan painopisteiden pohjalta liittyen erityisesti Salon hyvinvointisuunnitelman valmisteluun, josta on kirjattu seuraavaan asiakohtaan.

Päätös: Merkittiin tiedoksi Varhan hyvinvointisuunnitelman valmistelu.

6. Salon vuosien 2026-2029 hyvinvointisuunnitelman valmistelu

Kesällä 2025 alkavalle uudelle valtuustokaudelle tulee lakisääteisesti valmistella koko väestötason hyvinvointisuunnitelma sekä lasten ja nuorten ja ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelmat, jotka voivat olla osa isompaa suunnitelmaa. Suunnitelmia on tarkoitus työstää sisäisesti ja poikkihallinnollisesti, mutta myös yhdistyksiä kuullen sekä uusia valtuutettuja osallistaen. Uusi hyvinvointisuunnitelma käsiteltäneen ja hyväksyttäneen valtuustossa loppuvuonna 2025 tai alkuvuonna 2026.

Yhtenä tavoitteena on, että laaja-alainen suunnitelma voisi korvata useita erillisiä suunnitelmia tai että nämä suunnitelmat voisivat sisältyä hyvinvointisuunnitelmaan. Tällaisia suunnitelmia voivat olla esim. ehkäisevän päihdetyön suunnitelma, mielenterveyden edistämisen suunnitelma ja osallisuusohjelma. Osallisuusohjelmaa kaupungilla ei vielä ole.

Esitys: Ohjausryhmä käy keskustelun toiveista ja työtavoista Salon tulevan valtuustokauden hyvinvointisuunnitteluun liittyen.

Hilpi alusti asiaa. Keskustelussa tuotiin esille, että Varhan tavoitteiden lisäksi YK:n kestävän kehityksen ohjelma ja sen tavoitteet on hyvä huomioida suunnittelussa. Monet asiat linkittyvät yhteen. Salon suunnitelmalta toivottiin selkeitä tavoitteita ja mitattavia ja konkreettisia toimenpiteitä. Dialogia suunnitelmaan liittyen tulisi käydä laaja-alaisesti ja myös järjestöjen kanssa.

Hyvinvointisuunnitelmaan tulee voida sisällyttää nyt erillisinä olevia suunnitelmia (esim. ehkäisevän päihdetyön ja mielenterveystyön suunnitelmat ja lasten ja nuorten ja ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelmat.). Salon kotoutumisen edistämisen ohjelmaa tehtäessä osallistettiin maahanmuuttajia ja he saivat kertoa toiveitaan monilla eri kielillä, mikä oli antoisaa, mutta purku vaati työtä. SITRA:n kansalaispaneelista työtapana saatiin erittäin hyvät kokemukset, joita voisi pyrkiä hyödyntämään myös uusien valtuutettujen perehdyttämisessä esim. hyvinvointityön osalta. Uudet valtuutetut tarvitsevat laaja-alaisesti tietoa ja koulutusta.

Hyvinvointisuunnitelma tulee valmistella niin, että se on käytettävä ja saavutettava erityisesti sähköisenä versiona. Suunnitelmaan tulisi sisällyttää myös osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistämiseen liittyviä toimia. Yhteistyötä toivottiin myös kaupungin sisäisen työryhmän ja ohjausryhmän kesken.

Päätös: Aiheesta keskustelua ja asian työstöä jatketaan ohjausryhmän maaliskuun ja erityisesti toukokuun kokouksessa.

7. Muut asiat

Muita asioita ei ollut.

8. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja kiitti osallistujia ja päätti kokouksen klo 18.50.

Salossa 30.1.2025

Karoliina Vierjoki-Väätäinen
puheenjohtaja

Hilpi Tanska
sihteeri

Muistio on allekirjoitettu sähköisesti.